

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Національного технічного університету

«Дніпровська політехніка»

Артем ПАВЛІЧЕНКО

2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Моршиніна Євгена Вікторовича на тему: «Суб'єктивні публічні виборчі права та суб'єктивні публічні управлінські права приватної особи», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Фаховий семінар проведений на засіданні кафедри цивільного, господарського та екологічного права та кафедри публічного права НТУ «Дніпровська політехніка» від «08» травня 2025 року, протокол №1

ВИТЯГ

з протоколу №1 засідання цивільного, господарського та екологічного права та кафедри публічного права ННІ гуманітарних і соціальних наук НТУ «Дніпровська політехніка» від «08» травня 2025 року

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта кафедри цивільного, господарського та екологічного права Моршиніна Євгена Вікторовича на тему: «Суб'єктивні публічні виборчі права та суб'єктивні публічні управлінські права приватної особи», поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Блінова Г.О.

Дисертація виконувалась на кафедрі цивільного, господарського та екологічного права. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (протокол №16 від 08.12.2021 р., з подальшим уточненням (протокол №5 від 25.04.2024 р.).

Присутні: Головуючий на засіданні – директор Навчально-наукового інституту гуманітарних і соціальних наук, кандидат юридичних наук, доцент

Грищак С.В., гарант освітньо-наукової програми «Право» третього рівня вищої освіти, доктор юридичних наук, професор Легеза Ю.О., завідувач кафедри публічного права, кандидат юридичних наук, доцент Школа С.М., , завідувач кафедри цивільного, господарського та екологічного права, доктор юридичних наук, професор Пушкіна О.В., професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права, доктор юридичних наук, професор Блінова Г.О., професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права, доктор юридичних наук, професор Потіп М.М., професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права, доктор юридичних наук, доцент Тюрє Ю.І., професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права, доктор юридичних наук, професор Чабаненко М.М., секретар засідання - доцент кафедри публічного права, кандидат юридичних наук, доцент Кравець М.О.

Присутні на засіданні всього 9 осіб, із них 6 докторів юридичних наук і 3 кандидати юридичних наук. За профілем поданої на розгляд дисертації 5 докторів юридичних наук і 2 кандидати юридичних наук.

СЛУХАЛИ:

1. Повідомлення голови семінару – директор Навчально-наукового інституту гуманітарних і соціальних наук, кандидат юридичних наук, доцент Грищак С.В. за матеріалами дисертаційної роботи Моршиніна Євгена Вікторовича на тему: «Суб'єктивні публічні виборчі права та суб'єктивні публічні управлінські права приватної особи», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Науковим керівником затверджено д. ю.н., проф. Блінову Г.О.

2. Доповідь аспіранта Моршиніна Євгена Вікторовича, яка представлена основними положеннями дисертації «Суб'єктивні публічні виборчі права та суб'єктивні публічні управлінські права приватної особи», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

3. Запитання до здобувачки. Запитання по матеріалам дисертації ставили: д.ю.н., проф. Ю.О. Легеза; д.ю.н., проф. М.М. Потіп; д.ю.н., проф. Г.О. Блінова; д.ю.н., доцент Ю.І. Тюрє; д.ю.н., проф. М.М. Чабаненко; к.ю.н., доцент С.М. Школа; к.ю.н., доц. М.О. Кравець. Запитання торкалися актуальності досліджень, ступеню обґрунтованості висновків, наукової новизни та практичного використання результатів досліджень тощо.

На всі запитання здобувачка надала повні та обґрунтовані відповіді.

4. Виступи за обговореною роботою. В обговоренні дисертації взяли участь: Легеза Ю.О., д.ю.н., проф., гарант освітньої програми освітньо-наукової програми «Право»; Пушкіна О.В., д.ю.н., професор., науковий керівник; Блінова Г.О., д.ю.н., професор, експерт; Потіп М.М., д.ю.н., професор, експерт; Чабаненко М.М., д.ю.н., професор; Тюрє Ю.І., д.ю.н., доцент.

Під час обговорення виступаючі відзначали, що актуальність теми дослідження не викликає сумнівів, робота виконана на належному науковому рівні, є самостійним завершеним дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані результати, які вирішують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право», отримані наукові результати достатньою мірою опубліковані та пройшли

апробацію на науково-комунікативних заходах. Усі виступаючі висловили єдину пропозицію, що дослідження Моршиніна Євгена Вікторовича на тему: «Суб'єктивні публічні виборчі права та суб'єктивні публічні управлінські права приватної особи» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 р., та згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 502 від 19 травня 2023 р.) і може бути рекомендованим до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

УХВАЛИЛИ:

1. Обґрунтованість теми. Згідно із положеннями чинного законодавства встановлюється як один із пріоритетів розвитку сучасної української держави розбудову суспільства, здатного взаємодіяти із органами владних повноважень на засадах соціального партнерства. Тривалий час побудова взаємовідносин між людиною та державою в Україні будувалась на засадах домінування командно-адміністративних методів управління, де роль та значення громадськості реалізовувалось формально, що фактично призводило до того, що здійснення конституційних прав особою мало декларативний характер, а відтак форми прямої та опосередкованої демократії попри їх проголошення не мали дієвого впливу на формування змісту та напрямів державної та регіональної політики.

Проголошення незалежності України, розвиток та побудови системи електронного урядування, формування цифрового суспільства створює історико-правовий базис для перегляду нормативних та праксеологічних підходів до встановлення змісту та сутності суб'єктивних публічних управлінських прав та суб'єктивних публічних виборчих прав. У справі «Фродль проти Австрії» ЄСПЛ акцентував, що є неможливим та недопустимим застосування обмежень щодо здійснення особою права обирати чи права бути обраним, щодо впровадження форм участі в розробці та ухваленні управлінських актів та рішень.

Вище зазначене обумовлює актуальність здійснення дослідження із питань встановлення сутності та змісту суб'єктивних публічних управлінських прав та суб'єктивних публічних виборчих прав як певних важелів впливу на формування та здійснення загальнонаціональної та регіональної політики держави, її функцій та покладених на неї завдань.

Проблема реалізації та захисту прямих та опосередкованих форм демократії, здійснення прав приватної особою як складової її статусу у взаємодії із державою та суспільством в різні часи досліджувалась у наукових розробках таких вчених, як В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, А.І. Берlach, Л.Р. Біла-Тіунова, Г.О. Блінова, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, Н.Л. Губерська, Е.Ф. Демський, С.В. Ківалов, В.К.

Колпаков, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, Р.О. Куйбіда, Є.В. Курінний, Ю.О. Легеза, Р.С. Мельник, Н.В. Мішина, О.М. Пасенюк, М.М. Потіп, О.В. Пушкіна, І.Л. Самсін, А.О. Селіванов, М.М. Тищенко, Ю.І. Тюрят, М.І. Цуркан та ін.

Окремі питання здійснення та захисту суб'єктивних публічних управлінських прав та суб'єктивних публічних виборчих прав розглядались у наукових розробках таких учених, як А.В. Басалаєва, О.В. Бачеріков, А.Ю. Барліт, В.М. Бевзенко, О.Ю. Іванченко, С.В. Кальченко, С.В. Ківалов, Ю.Б. Ключковський, М.І. Козюбра, Р.О. Куйбіда, О.В. Марченко, О.М. Пасенюк, Є.В. Сердюк, М.І. Смокович та ін..

Зазначене вище обумовлює актуальність здійснення комплексного наукового дослідження, предметом якого є вивчення сутності та змісту суб'єктивних публічних управлінських прав та суб'єктивних публічних виборчих прав.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано до змісту наукової теми «Реалізація та захист майнових та немайнових прав приватної особи» (Юр-32 № д.р.0121U110613), яка здійснювалась на кафедрі цивільного, господарського та екологічного права Навчально-наукового інституту гуманітарних та соціальних наук Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». Тема дисертації затверджена Вченою радою Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (протокол №16 від 08.12.2021 р., з подальшим уточненням (протокол №5 від 25.04.2024 р.).

Тема дисертації корелюється із вимогами положень Концепції розвитку електронного урядування в Україні; Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації; Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та плану заходів щодо її реалізації; Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021.

3. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим комплексним науковим дослідженням, у якому розкрито сутність суб'єктивних публічних виборчих прав та суб'єктивних публічних управлінських прав приватної особи. Унаслідок дослідження сформульовано низку нових наукових положень, рекомендацій та висновків, зокрема:

уперше:

- обґрунтовано, що до системи форм реалізації суб'єктивних публічних управлінських прав та суб'єктивних публічних виборчих прав відносяться : виконання, використання, дотримання, застосування, які у складній сукупності впроваджуються в окремих способах, що залежать в конкретних історичних, економічних, соціальних характеристик розвитку держави та суспільства;

- пропозиції щодо внесення змін до Виборчого кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України, Закону України «Про звернення громадян» задля забезпечення ефективності реалізації та захисту суб'єктивних публічних управлінських прав та суб'єктивних публічних виборчих прав;

удосконалено:

- наукові підходи до розуміння структури публічно-управлінських правовідносин, де виокремлено: економічний елемент, де відображається сфера

виробництва та розподілу доходів; соціальний елемент, де втілюються відносини із соціального захисту та забезпечення населення, охорони довкілля, сприяння подоланню проявів мінімізації протиправних діянь, забезпечення сталого розвитку; політичний, де реалізується діяльність громадських організацій та політичних партій; культурний, що дозволяє зберегти історичні та суспільні цінності;

- наукові підходи до здійснення класифікації суб'єктивних публічних прав приватної особи за їх змістом, що дозволило виокремити право на участь у державному управлінні і соціально-політичній активності; право на державну службу; право на проведення зборів, мітингів, демонстрацій, створювати суспільні об'єднання або входити до їх складу та ін.; право на одержання допомоги від відповідних компетентних організацій; право на безкоштовне користування певними благами (бібліотеками, парками та ін.), право на захист;

- аргументація необхідності розширення суб'єктного складу осіб, наділених правом ініціювання оскарження у виборчому спорі, що має бути відображено шляхом внесення змін до частини першої статті 275 КАС України, де встановити, що правом оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів у сфері медіа, підприємств, установ, організацій, їх посадових та службових осіб, творчих працівників суб'єктів у сфері медіа, що порушують законодавство про вибори та референдум, наділені виборча комісія, кандидат, партія (блок), місцева організація партії, які є суб'єктами відповідного виборчого процесу, комісія з референдуму, ініціативна група референдуму, інші суб'єкти ініціювання референдуму, в тому числі і будь-який громадянин як носій суб'єктивного публічного виборчого права;

набули подальшого розвитку:

- розуміння суб'єктивних публічних прав, що на підставі здійсненої класифікації системи прав за рядом критеріїв (спосіб їх нормативного врегулювання; форма реалізації; коло осіб та ін.) дозволило їх віднести до галузевих прав, що є відмінними від суб'єктивних приватних прав особи;

- розуміння системи здійснення суб'єктивних публічних управлінських та виборчих прав, де виокремлено принципи загальноправового характеру - нормативної визначеності, що зокрема, відображується у встановленні процедурних аспектів їх реалізації; принципу законності здійснюється у його поєднанні із принципами верховенства права, законності, гуманізму, демократизму, справедливості; та принципи спеціальноправового характеру – сталості виборчого законодавства; періодичності ініціювання виборчого процесу; адміністративної сервісності.

4. Наукове та практичне значення результатів дисертації.

Наукове значення роботи полягає у тому, що вона є одним з перших дослідженням у вітчизняній правовій науці у напрямі формування комплексу концептуальних положень, який містить адаптовані методичні підходи, принципи, моделі, механізми та рекомендації органам публічного управління щодо їх практичного впровадження, системне застосування яких сприятиме підвищенню ефективності реалізації та захисту суб'єктивних публічних виборчих прав та суб'єктивних публічних управлінських прав приватної особи.

5. Використання результатів дослідження.

Наукові рекомендації, висновки, пропозиції дисертації були враховані і використані у:

- *науково-дослідній діяльності* – висновки та пропозиції щодо встановлення особливостей реалізації та захисту суб'єктивних публічних виборчих прав та суб'єктивних публічних управлінських прав приватної особи, що можуть становити основу для подальших наукових досліджень із відповідної проблематики;

- *правотворчій діяльності* – для удосконалення законодавства та забезпечення експертизи законопроектів на предмет здійснення та захисту суб'єктивних публічних виборчих прав та суб'єктивних публічних управлінських прав приватної особи в Україні (лист апарату Верховної Ради України від 09.12.2024 року);

- *у правореалізаційній та правозахисній діяльності* – для забезпечення ефективності здійснення суб'єктивних публічних виборчих прав та суб'єктивних публічних управлінських прав приватної особи (акт впровадження до діяльності Губиниської селищної ради від 04.03.2025 року №581);

- *навчальному процесі* – під час підготовки відповідних розділів навчальних посібників та підручників із адміністративного права та процесу України, зокрема, з навчальних курсів «Адміністративне право та адміністративний процес», «Освітнє право», «Проблеми виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», «Актуальні проблеми публічного права», «Правове регулювання публічних послуг в Україні», «Правове забезпечення інформаційної безпеки в умовах сталого розвитку» та ін..

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, що відображає результати проведеного дослідження. Сформульовані теоретичні положення, висновки та пропозиції були одержані дисертантом унаслідок аналізу та безпосереднього використання в роботі науково-інформаційних, нормативно-правових джерел і матеріалів щодо визначення суб'єктивних публічних виборчих прав та суб'єктивних публічних управлінських прав приватної особи. У статті «Principles of administrative procedural law of Ukraine in the modern conditions of the present time», підготовленої у співавторстві із С. Денисюк, Н. Лата, В. Самоною, Є. Дзигорою висвітлено проблематику реалізації суб'єктивних публічних прав особи в межах адміністративних процедур.

Дисертаційна робота виконана на цивільного, господарського та екологічного права НТУ «Дніпровська політехніка», науковий керівник д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права Блінова Г.О.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на запозичення, експерти дійшли висновку, що дисертаційна робота Є.В. Моршиніна є результатом самостійних досліджень здобувачки і не містить елементів академічного плагіату та некоректних запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача.

За результатами виконання дисертаційного дослідження опубліковано 9 наукових публікаціях статтях, з них 3 – у наукових фахових виданнях України з юридичних наук категорії Б, один розділ у колективній монографії, одна стаття – у науковому виданні, яке індексується у науково-метричній базі «Web of sciences», а також у 4 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Основні наукові результати дисертації опубліковані в наступних працях.

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Моршинін Є.В. Практика Європейського суду з прав людини у вирішенні виборчих спорів. *Law. State. Technology*. 2021. №4. С. 69-77
2. Моршинін Є.В. Розсуд судді адміністративного суду у розгляді та вирішенні виборчих спорів. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Випуск 6. С. 203-208
3. Моршинін Є. Публічно-управлінські відносини як сфера реалізації суб'єктивних прав приватної особи. *Law. State. Technology*. 2024. №3. С. 14–17, doi:10.32782/LST/2024-3-3.
4. Моршинін Є.В. Виборчі права у системі суб'єктивних публічних прав людини. В монографії: «Man and society in the dimensions of socio-cultural transformation» : Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. 301 p.» URL.: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/222> С. 22-42 DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-208-1-2>
5. Denysyuk, S., Lata, N., Samonova, V., Morshynin, Y., & Dzihora, Y. (2021). Principles of administrative procedural law of Ukraine in the modern conditions of the present time. *Cuestiones Políticas*. 39(71), 378-386. URL.: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.20>
<https://produccioncientificaluz.org/index.php/cuestiones/article/view/37426/40886> (Web of Sciences)

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Моршинін Є. Європейські стандарти захисту виборчих прав людини: матеріали X Міжнародної наук.-практ. конф. «Правове регулювання суспільних відносин в умовах сталого розвитку» (м. Київ 10 грудня 2021 р.). Упоряд: Бевз С.І., Бирса Н.О., Серебрякова Ю.О. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського. 2021. С. 182-185.
7. Моршинін Є.В. Захист виборчих прав людини: матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції «Право та суспільство в реаліях карантинного періоду» (м. Київ, 24 лютого 2022 р.). Київ: ДУІТ, 2022. С. 26-28.
8. Моршинін Є.В. Охорона та захист виборчих прав: співвідношення категорій: «Наукова весна» 2022: матеріали XII Всеукраїнської науково-технічної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, Дніпро, 23–24 травня 2022 року / Національний технічний університет «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2022. С. 261-263
9. Моршинін Є.В. Судовий контроль як гарантія реалізації та захисту виборчих прав. «Економіко-правові та соціально-технічні напрями еволюції цифрового суспільства»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. У 2 т. Том 2. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2022. С. 358-360

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Моршиніна Євгена Вікторовича на тему: «Суб'єктивні публічні виборчі права та суб'єктивні публічні управлінські права

приватної особи» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів, та відповідає галузі знань 08 «Право» та спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 р., та згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 502 від 19 травня 2023 р.), а її автор, Моршинін Євген Вікторович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

РЕКОМЕНДУВАТИ

1. Дисертацію на тему: «Суб'єктивні публічні виборчі права та суб'єктивні публічні управлінські права приватної особи», подану Моршиніним Євгеном Вікторовичем на здобуття ступеня доктора філософії до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

2. Призначити головою разової спеціалізованої вченої ради :

Лебезу Юлію Олександрівну, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри цивільного, господарського та екологічного права НТУ «Дніпровська політехніка»

3. Призначити офіційними опонентами по захисту дисертації Моршиніна Євгена Вікторовича:

Мішину Наталію Вікторівну, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри конституційного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Марченко Олесю Володимирівну, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри цивільного, трудового та господарського права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

4. Призначити рецензентами по захисту дисертації Моршиніна Євгена Вікторовича:

Пушкіну Олену Вікторівну, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри цивільного, господарського та екологічного права НТУ «Дніпровська політехніка»;

Потіпа Миколу Миколайовича доктора юридичних наук, професора, професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права НТУ «Дніпровська політехніка».

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Моршиніна Євгена Вікторовича на тему: «Суб'єктивні публічні виборчі права та суб'єктивні публічні управлінські права приватної особи» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право» присутніх на засіданні:

«За» – 9; «Проти» – немає; «Утримались» – немає.

**Головуючий на засіданні –
директор Навчально-наукового інституту
гуманітарних і соціальних наук
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»,
кандидат юридичних наук, доцент**

Сергій ГРИЩАК

**Секретар засідання
доцент кафедри публічного права
Навчально-наукового інституту
гуманітарних і соціальних наук
Національного технічного університету**

Марина КРАВЕЦЬ